

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Samba'ta. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr., pe trei luni 1 flor. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Opiniunile mai nóne despre spiritulu omenescu.

IX.

Spiritulu si sufletulu.

Cuventulu spiritulu precumu in alte limbi, asiá si in limb'a nóstra are mai multe insemnari. Spiritulu, in intielesu substantivu, insemnéza fiintia ratiunala, cugetatóre, de unde se nasce apoi o impartire a spiritului in marginitu si nemarginitu. Nemarginitu e spiritulu primitivu, domnedieu creatorulu lumei, spirite marginite suntu fapturile morale: angerii si ómenii. In acestu intielesu nici unu omu, fia acela oricum ar' fi, nu se póte numi fora de spiritulu. — A dóu'a spiritulu, in intielesu adiectivu séu calitativu, insemnéza calitatea, natur'a interna a unui lucru. Spiritulu in acestu intielesu are trei direptiuni un'a sensuala, alt'a intielesuala si ér' alt'a ratiunala. Cea d'antaiu insemnéza unu lucru finu, care-lu potemu vedé si prinde cu man'a, asiá p e. spiritulu de vinu, de vinarsu s. a.; a dóu'a esprima o insusire curatu spirituala p. e. candu dicemu: acest'a e unu omu cu spiritulu (ésprit) séu spirituosu, omu ageru, aduncu s. a.; a trei'a esprima p. e. unu spiritulu blandu, piosu, spiritulu adevेरului, spiritulu tempului, spiritulu libertatiei s. a.

Spiritulu este mai incolo: 1. unu ce su-

pra-sentiuálu; 2. o unitate; 3. unu organismu. Spiritulu nostru este unu ce, ce nu cuprinde spatiu, unu ce nematerialu, unu ce, ce nu e compusu din parti deosebite; este o fiintia ce nu se póte impartí nici dupa cantitate nici dupa calitate, — o fiintia care ajungundu la óre-care maturitate se lumina ea ins'asi pe sine, se destinéza si se cunoşce; este unu realu neconditionatu. Elu nu costà din nervi, nice din creeri, elu este unu ce cu totul independentu, cu tóte-ca jace in trupulu. Spiritulu nu-si are locuinti'a in creeri nice in anima, elu este reversatu in totu trupulu omenescu. Moise díce: spiritulu jace in sange, prin urmare e respanditu in totu trupulu.

Déca voimu se facemu o deosebire intre spiritulu si sufletulu, acést'a o potemu face astu-felu: spiritulu in legatura cu trupulu se numesce sufletulu. In acestu intielesu sufletulu totu-deun'a lu-potemu numi spiritulu, dar' spiritulu nu-lu potemu numi totu de-un'a sufletulu. Sufletulu se nasce din impreunare spiritului cu trupulu, adeca elu este unitatea acestor'a. Cu catu omulu e mai betranu si mai espertu, cu atatu si spiritulu e mai maturu si mai independentu. Cuventulu spirituosu se referesce atatu la omu, insemnandu unu omu plinu de spiritulu, catu si la alte lucruri p. e. beuturi spirituose, adeca tari, cari contienu multa esentia. Spiritualu, in intielesu crestinescu, insemnéza totu ce se tiene de mantuirea si inaltiarea,

perfectiunea spiritului. Despre o sistema inca potemu dice ca are spirit, e cu spirit, s. a. — Din tóte acestea se póte vedé ca spiritulu s'eu sufletulu apare cá unu organismu. Nu se afla nimica in nemarginit'a natura, ce se nu creasca pe in cetulu, se nu-si adauge parti de parti. Apoi deca astu-felu se intempla in tóta natur'a, cum ar' poté se face o esceptiune spiritulu, cum ar' poté ajunge la scopu fora d'a progresá s'eu pasí?

X.

Contemplatiunea materialistica a spiritului.

Dupa conceptiunea materialistiloru omulu este numai trupu, numai materia; ei impreuna tóte lucrarile spiritului cu functiunile trupesci. Dupa ei tóte puterile sufletesci sunt consecinti'a materiei trupesci, sunt numai unu rezultatu alu actiuniloru trupesci. Déca móre si se risipe trupulu (materia), móre si se risipe si spiritulu. Éta ce dice unu materialistu: „sufletulu este productulu desvoltariei creeriloru. Spiritu si trupu este totu un'a.“ Este adeveratu, ca constructiunea creeriloru nostri e mai fina si mai regulata, cá la animale, si cea mai mica vetemare a creeriloru causéza smintire de minte s'eu chiar' móre. Acea inca este adeveratu, ca deca se strica s'eu se bolnavescu creerii, functiunile spiritului inca se stingu, si pierdu puterea; asupra trupului, si omulu se hebeucesce, nebunesce, si póte chiar' móre. Unii au facutu o esperintia interesanta, au scosu adeca dela o gaina creerii, dar' pe incetulu si cu maestria, si cu catu remanea mai pucini creeri in capulu gainii, cu atatu ea se hebeucia si se ingrasiá mai tare. Ei! dar' se póte documentá prin acést'a, ca misicarile, agitatiunile spiritului omenescu, nu sunt alt'a decatu rezultatele si misicarile constructiunei trupesci, functiunile mecanice ale organeloru si ale sistemului nerviloru? Acea este sciutu, ca nervii

si creerii iau parte la lucrarile spiritului, dar' pentru acést'a nu va poté dice nime, ca dóra nervii si creerii ar' fi isvorulu acestoru lucrari. Spiritulu arata in cele mai multe lucrari ale sale, ca elu este independintu de trupu, ca lucrarile lui nu stau in nici o legatura cu functiunile trupului. Materialistii absoluti precumu e Vogt, Büchner si Moleschott, despóie pe omu la totu ce e moralu si nobilu, si dicu ca elu nu este mai multu decatu animalu. „Domnedieu nu este“ dicu ei — „elu esista numai in fantasi'a nósta. Lumea nu e creata, ci ea este eterna. Lumea n'o guvernéza nime. Lucrarile spiritului incetéza de totu cu mórtea trupului. Cu risipirea materiei trebuie se-se risipésca si acea putere, care pana aci s'a numitu sufletu. Cumca omulu mai esista si dupa mórte, aceea este numai o nelucire a unoru creeri stricati.“ Posnite, desientiate idei acestea! mare raticire omenésca, miserabile suflete, care afirma acést'a injuratura si defaima in contra lui d-dieu si in contra genului umanu! Acea totu n'ar' fi asiá mare si asiá miserabila raticire, candu ar' crede cineva, ca spiritulu togma asiá siede in trupu, precumu siede paserea in colivia, pescele in apa, simburele in gaoci s'eu in invelisiulu seu, medu'a in arbure, siefulu in biroulu seu, n'ar' fi asiá mare raticire, dicu, precumu este aceea, adeca a crede cineva ca sufletulu nu este alt'a nimicu, ca elu nu vine d' auirea de catu din misicarile nerviloru, si ca cugetulu nu este nimicu alt'a decatu o fluctuatiune a creeriloru. Logic'a materialistiloru concludé astu-felu: puterile sufletesci nu le póte omulu vedé, nice prinde cu man'a, prin urmare nice nu esista. Ei! dar' i intrebú: vedemu noi in magnetu puterea atractiva si repulsiva, vedemu noi in electru electriatatea? si pentru aceea cine va dice ca nu esista aceea putere? Dar' materialistulu dice: fiindu-ca materi'a in-sasi este puterea, astu-felu nu e nici o putere care se nu fia materia; totu elu dice: déca

nervulu ochiului lu-vétemi séu lu-tai atunci sufletulu numai póte vedé, prin urmare nici nu mai esista; ce mare absurditate! nervulu ochiului e numai unu midilocu prin care se ajuta sufletulu la vedere. Déca unele organe ale trupului prin care se ajuta sufletulu in lucrările sale, suntu stricate, atunci sufletulu si-revérsa puterea sa in alte organe, p.e. orbulu are unu tactu mai finu cá alti ómeni s. a. Sufletulu traesce in totu trupulu omenescu; pentru diverse impresiuni din afora, trupulu are diverse organe, care ajuta sufletulu se semtiésca si se primésca aceste impresiuni; si trebue se marturisimu ca omulu are mai multe semtiri de catu cincii.

Frenologii materialisti purcedu din aceste principii: ei dicu adeca, ca creerii costau din mai multe organe, si fia-care din aceste organe e nunumai resiedinti'a séu instrumentulu, ci totu odata si isvorulu din care purcede cate o lucrare deosebita a sufletului, si cu catu suntu mai mari aceste organe ale creeriloru, cu atatu suntu si lucrările sufletului mai puternice, inteliginti'a mai mare, semtiurile mai agere, vo'ia mai tare, si chiar' caracterulu omului depinde d' aici. Dar' deca spiritulu n'ar' fi alt'a decatu numai unu resultatu, o proprietate a organizatiunei trupesci, atunci de securu n'ar' poté se manifesteze lucrari d'acelea ce suntu cu totulu independente de trupu. Spiritulu póte se fialinistitu si serinu, pe candu trupulu patimesce. In trupurile mórte s'a aflu adese ori o parte din creeri stricata, morbósa, si cu tóte astea pana candu au fostu in viétia nu s'au observatu nici o smintire sufletésca. Unii nebuni, inainte de mórte cu cateva óre séu chiar' díle întregi s'au facutu ér' cuminti. De multe ori la ómeni, cari n'au suferitu nici a smintire sufletésca, se afla creeri neregulatí, pe candu la unii, cari in viétia loru au patimitu si-au fostu smintiti, s'a aflu candu i-au sectionatu ca creerii loru suntu întregi si regulati. Ómenii

cei mai nalti si cei mai grosi nu suntu totu de un'a si'cei mai tari de sufletu. La cate unu omu poti se-i tai amendóue petiórele, fora cá elu se-si piérda consciinti'a de sine, pentru-ca sufletulu nu póte se-se bolnavésca, nu poti se-lu ciungaresci, si nu póte se móra. A díce ca sufletulu e bolnavu, este cu totulu absurdu. Pe omu candu móre trebue se-lu observezi fórté bine si se iei sam'a ce díce elu: Unulu a dísu murindu: Ah! ce lumina se face, acumu suntu liberu! Er' altulu: invingere, eu am sciutu! Goethe a dísu candu a moritu: mai multa lumina! Asiá e, de multe ori omulu din marginea mormentului vede mai ageru cá pana aci. Unii pana in minutele cele din urma au fostu in deplina consciintia de sine; unii prepatulu mortii au exprimatú chiar' cuvinte profetice.

Statutele

scólei capitale romane din opidulu Resinari, asiá dupacum s'au substernutu ele maritei directiuni supreme scolare spre a midilocí dela inaltulu gubernu intarirea loru.

I n t r o d u c e r e.

Fiindu-ca scóele capitale sunt institutele, din care esu pentru clas'a tieraniloru individi proveduti cu cele mai neaparate cunoscintie trebuitóre in viétia; fiindca precum grigea regimului asiá si a diverseloru nationalitati trebue a fi indreptata pururea intr' acolo, cá in tíera se nu domnésca lipsa de scóle pregatítóre pentru gimnasii si scóle reale mai inalte; fiindca intemeierea instituteloru corespundietóre de crescere pentru investiatori este conditionata dela infintiarea de scóle capitale, si fiindca lips'a de asiá institute la nimene nu este asiá de simtita cá la Romanii Transilvani: comun'a opidului Resinari, carea au intielesu bine vócea si spiritulu timpului, n'a crutiatu nici unu sacrificiu, de a contribuí si din parte-si, pre catu o iérta puterile la acoperirea atatoru trebuintie simtítóre. Au hotaritu adeca infintiarea unei scóle capitale publice in comuna cu spesele sale proprii, si dupa ce copii de parinti mai seraci, lasati fiindu cu ducerea la scóla in

cetate de sine singuri in etatea cea mai frageda aluneca usioru in nemoralitate si stricatiune, pre candu din contra intr'unu locu cá Resinarii copii, pana invétia la aceste scóle, remanendu sub ochii parintiloru si ai invetiatoriloru sei, se potu educá si instruí mai usioru, mai religiosu si mai moralu: asiá folosulu ce-lu va aduce scól'a capitala a Resinariloru mai d'aprópe pentru ins'asi comun'a acést'a si apoi pentru numerós'a populatiune romana din impregiuru, este necalculabilu.

Cá scól'a capitala din Resinari se póta cu atatu mai bine corespunde scopului ei, se statorescu pentru ea urmatórele statute :

§. 1.

Scól'a populara de patru clase sustatóre si acum in Resinari se organiséza in scóla capitala de patru clase, dupa inaltulu decretu alu Ministeriului de cultu si invetiamentu din 23. Martiu 1855 (bulet. leg. imperiale buc. XX — 72) astu-modu, cá se aiba publicitatea ceruta, adeca dreptulu de a dá testimonii valide pentru intregu statulu si de a puté esaminá pe privatisti.

§. 2.

Acésta scóla capitala este de a se inulti cu timpu si dupa castigarea puteriloru de invetiatura cu o scóla reala inferióra de doi ani in sensulu inaltulu decretu alu Ministeriului de cultu si invetiamentu din 11. Maiu 1857, Nr. 2761, prin urmare acea scóla vine a se intocmi intr'o scóla capitala completa.

§. 3.

Scól'a de fete a comunei impreunata cu acea scóla este a se regulá asiá, cá fetitiile se invetie afara de lucrulu muierescu de mana dela o invetiátore, celelalte obiecte de instructiune dela docintii scólei capitale (§. 7)

§. 4.

Scól'a feteloru inca are a stá sub conducerea directorelui scolaru dela scól'a capitala; ea are in sa a se tiené totu de un'a intr'unu edificiu cu totulu separata de alu scólei capitale.

§. 5.

Scól'a din prediulu Resinariloru Riu-Sadului re-mane cá si pana acuma impreunata pe totu-deun'a cu scól'a capitala din Resinari, ea se vá ingrigi prin unu subinvetiatoriu espusu si va stá sub ingrigirea si conducerea directorelui scólei capitale.

§. 6.

Daca numerulu prunciloru de scóla va cere in-finitiarea unei clase paralele, acést'a se se infintieze.

§. 7.

La scól'a capitala se voru pune patru docinti, unu catechetu si unu adiunctu, la scól'a din Riu-Sadului, precumu e si astadi, unu subinvetiatoriu si la scól'a de fete o invetiátore pentru lucrulu de mana. Celelalte obiecte de sciintia se voru propune in acésta scóla de catra docintii scólei capitale in órele de catechisatiune a baietiloru (órele destinate in planu pentru religiune) si dupa impregiurari si in alte óre defigénde (§. 3).

§. 8.

Cá docintii se se póta aplicá in clase amesuratu §-lui 17 din mai susu laudat'a ordinatiune ministeriala din 23. Martiu 1855, comun'a opidana le aplacidéza si le statoresce in puterea ordinatiunei cancelariei Aulice dto 12. Noembre 1862. Nr. 4390, intimata prin decretulu gubernialu din 1. Decembre 1862 Nr. 28937 urmatórele salarii:

- a) Pentru fia-care docinte dela scól'a capitala 350 fi. v. a. pe anu cum si 16 fior. bani de cortelu si 16 fior. 80 cr. relutu de lemne.
- b) Pentru unu catechetu la scól'a capitala si scól'a feteloru 450 fi., léfa anuala, 16 fi. bani de cortelu si 16 fi. 80 cr. relutu de lemne.
- c) Pentru adiunctulu de invetiatoriu la scól'a capitala 150 fi. léfa anuala, 16 fiorini bani de quartiru si 16 fi. 80 cr. relutu de lemne.
- d) Pentru invetiátorea feteloru léf'a avuta si pana acum de 262 fi. si 50 cruc., pentru cortelu 16 fi.— si pe lemne 16 fi. si 80 cruc. —
- e) Pentru subinvetiatoriulu din Riu-Sadului léf'a de pana acum cu 63 fior.
- f) O remuneratiune anuala (avuta si pana acum) pentru parochulu localu gr. catolicu de 63 fiorini, pentru catechisarea prunciloru pucini de scól'a greco-catolici.

§. 9.

Docintii si-voru ridicá lefile loru din cas'a alo-diala a comunei in rate lunarie anticipative.

§. 10.

Dupa cele insemnate in §-lu precedinte, comun'a doresce, pentru inaintarea simtiului religiosu moralu, a-

siediarea unui catechetu anume, cu salariulu aratatu, si cá acel'a se póta corespunde §-lui 3 din descitat'a ordinatiune ministeriala, se cere cá se fia liberu de tóte alte ocupatiuni si obligatiuni parochiale, se fia prin urmare fara de parochia.

Instruarea cantariloru remane o detorintia capitala a catechetului.

§. 11.

La scól'a acést'a capitala nu vine a se respunde din partea scolariloru nici unu felu de tacsá, si dotatiunea scólei (pentru tóte trebuintiele) va curge, cá si pana acuma din midilócele comunale. Comun'a si-cunósce in sa de a ei detoria a lucrá in viitoriu, cá séu prin separarea unoru realitati comunale pentru scóla séu in ori-ce altu modu corespundiatoriu se infintieze unu fondu anume pentru scólele sale, din acarorú venite se-se sustiena apoi ele.

§. 12.

Fiindu ca comun'a Resinari, prin infintierea acestui institutu atatu de folositoriu a trecutu preste indetorierea sa de a sustiené o scóla comunala; fiindu ca mai de parte ea cu infintierea acestui institutu aduce unu frumosu sacrificiu pe altariulu patriei si alu natiunei: ea si-reserva dreptulu ce-i compete din acésta obligatiune spontanea: de a escrie concursu pentru ocuparea posturiloru de invetiatori atatu in scól'a capitala catu si reala si a alege pe invetiatori, directoru, catechetu, subinvetiatoriu, adiunctu si invetiatóre, remanendu inaltului regimu dreptulu de intarire nevetematu, pentru invetiatorii, directorulu si adiunctulu de la scól'a capitala; cum si ordinariatulu episcopescu dreptulu de intarire alu catechetului.

§. 13

Cá scól'a capitala se corespunda deplinu caracterulu ei natiunalu, docintii ei trebuie se fia romani de relegea greco-resariténa. Ocuparea posturiloru se se faca totu deun'a prin concursu si competentii voru avé a-si documentá prin atestate bune studiile finite, unde se cere absolvarea celu pucinu a gimnasiulu inferioru si a cursulu pedagogicu; voru avé mai de parte a-si documentá cunoscintia de limbi si daca au mai implinitu undevá séu nu, servitiulu de docinte si cum? — In fine se va cere dela competitori, se dovedésca cum-ca au dusu o viétia morala si au avutu o purtare politica nepatata, cu unu cuventu trebuie se se iá totu deun'a in privire, cá invetiatorii ce sunt a

se asiediá la acele scóle se fia astu-feliu cualificati, in catu se póta corespunde deplinu toturorú ordinatiuniloru si instructiuniloru mai inalte custatóre pentru scólele capitale.

§. 14.

Concursele pentru statiunile de docinti vacante se escriu prin oficiulu opidulu Resinari; éra alegerile docintiloru se voru face prin representanti'a comunala, asiá, cá acést'a, de cate ori va fi a se ocupá un'a séu de odata mai multe statiuni vacante va alege o comisiune de 13 membrii din sinulu ei si din cuprinsulu intregi comune, intre cari unulu se fia dintre parochii locului. Membrii acestei comisiuni se se aléga catu se póte dintre barbatii cei mai inteligenti ai comunei. Acésta comisiune va cercetá hartiile competitoriloru si va face si alegerea invetiatoriloru pentru statiunile vacante prin maioritate absoluta de voturi. Hotaririle acestei comisiuni se privescu de hotariri ale reprezentantiei si ale comunei. Resultatulu alegeri d'impreuna cu hartiile tuturorú competitoriloru strapunendu-se oficiulu opidanu se substernu in urma de catra acést'a prin organele competente inaltulu regimu spre revisiune si intarire.

§. 15.

Pentru fia-care statiune de invetiatoriu este a se alege dupa modulu desfasuratu in §-lu precedente celu mai demnu, adeca celu mai cualificatu dintre competinti. Totusi cu privire la sacrificiulu ce l' aduce comun'a Resinari prin acésta scóla se pare dreptu si cuvenitu, cá dintre doi ori mai multi competinti la un'a si aceeasi statiune, a semene capabili, se se prefera competintele din acésta comuna.

§. 16.

Dintre docintii alesi celu mai capacítatu este a i se increde conducerea institutulu, si acel'asi este de a se alege si intarí de directoru. Directorulu i se dá afara de salariulu seu (§. 8. a) o remuneratiune anuala de 100 fiorini.

§. 17.

Inspectiunea preste acésta scóla remane, dupa ordinatiunile custatóre, in grigea inspectorelui de scóle districtualu si a ordinariatulu episcopescu din Sibiu.

§. 18.

Invetiatorii (intielegenduse de sine ca si directorulu, catechetulu, adiunctulu) cari sunt intariti odata dela locurile mai inalte nu se potu scóte din posturi,

luandu afară casurile următoare: a) dacă vr'unulu nu-si implinesce după cuviința detorinți'a sa de invetiatoriu, și după repetite admonițiuni și pedepsire de odată prin superiorii sei, nu se mai poate spera îndreptarea lui fără de daun'a institutului și a invetiamentului; b) dacă va avea o purtare imorală scandalosă; c) dacă va fi patratu vr'o crimă.

Cu toate aceste departarea unui invetiatoriu din postu, din ori ce cauză, se va face numai cu scirea și învoirea autoritatilor competente mai înalte.

§. 19.

Vredu careva docinte se dimisioneze de bună voie, elu are a face acéști'a cunoscutu cu cinci luni mai înainte directorului școlii, carele va încunoscintiă despre acéști'a pe comună cum și pe inspectorulu districtualu de școle.

§. 20.

Invetiatur'a are se începa în acéști'a școlă, amesuratu decretulu ministerialu de cultu și invetiamentu din 5. Maiu 1855 (F. L. Prov. Nr. 50) și a §-lui 13. din înaltulu decretu dto 23. Martiu 1855, — cu 1. Septembrie a fie-carui anu; după acéști'a vinu a se întocmi și feriile. Esamenele semestrale sunt a se țiené érași după §. 14. alu înaltulu decretu din 23. Martiu 1855.

§. 21.

Primirea prin directoru a școlarilor la invetiatura în institutu se face după §. 12. alu ordinațiunei înalte desmemorate. Testimoniile școlare se voru face și dá după modelulu prescrișu în §. 15. alu aceleia-si înalte ordinațiuni, unde mai vinu a se adăoge rubricile: „limb'a germană și magiara.” Clasificarea are a se face întocma după sunetulu §-lui 16 alu ordinațiunei menționate.

§. 22.

Limb'a instructivă în acéști'a școlă va fi — de sine se întielege — cea romanésca. Totuși școlarii voru trebui pregătiti și în limb'a germană și magiara asiă, că ei în unu gimnasiu ori școlă reală se pōta înaintă cu limb'a — esplicatōre germană ori magiara.

§. 23.

Obiectele de invetiatura suntu religiunea, limb'a romanésca în întinderea cea mai largă, limb'a germană și magiara, scrierea, calcularea, istori'a naturală și patriotică, și cantarea. Pentru caligrafia vine a se face îngrijire deosebită, încatu va iertă acéști'a și capacita-

tea invetiatoriloru. Desemnulu remane de o camdata ne într'odusu.

§. 24.

Planulu de invetiamentu are a se întocmi după prescrișele în §§. 3—10 ai înaltulu decretu desmemoratu cum și a instrucțiunei episcopesci dto 17. Septembrie 1862 Nr. sc. 45. Totu în sensulu ordinațiuniloru ministeriale custatōre și a laudatei instrucțiuni mai suscitată au a se procură și introduce și cartile școlare cum și alte mijlōce de invetiatura, precum se va statorî după împregiurari dela acele locuri mai înalte.

§. 25.

Cursulu realu este a se înființiă cu timpu după normele custatōre asiă, că se corespondă pe deplinu trebuințeloru poporulu din comună și din împregiurimea împopulată. —

Varietati.

Cafeu'a devenită unu barometru. Este cunoscutu că noi ómenii avem o mare curiositate d'a scî mai înainte ce timpu va fi mané: óre șeninu, ori plōiă. O parte mare a ocupațiuniloru și mai tōte plăcerile noster, suntu basate pe acéști'a știință; d'aceea în totu tempulu ómenii s'au silitu a gási prevestitorii tempulu sêu barometre. Unii si-au facutu barometre din sticle cu mercuriu; la alții pisicele, brōșcele, și unii pesci suntu barometrii vii; acumu vine unu D. Sauvageon și ne face din o césca (filigeana) de cafea, unu barometru. Éta cumu. Elu dice: candu punemu o bucata de zaharu în o césca de cafea, foră s'ó mestecamu, și se lasamu zaharulu se se topésca de șinesi, atunci ésa pe suprafaci'a cafelei nisce besicutie mici de spuma. Acumu dice elu, se observamu că se vedemu dēca aceste besicutie remanu în centrulu céscei și forméza acolo o masă spumōsă atunci se fimu îndintiați că va fi șeninu mai multe dīle; ér' candu spum'a se va asiediă că unu anelu pe marginea céscei va plōiă tare multu timpu; dar' dēca spum'a remane între centru și marginea céscei trupulu va fi variabilu; în fine, candu spuma nu se va respândi și se va asiediă pe unu singuru punctu la marginea céscei, o se plōiă dar' pucinu. Elu adauga dicandu că a facutu multu timpu o comparațiune între aceste fenomene ale cafelei și aratarile barometrulu, și le-a ga-

situ totu de un'a esacte si conforme unele cu altele. Invitamu dar' pe publiculu nostru dela Cafanele, dintre cari multi petrecu acolo viéti'a loru fora nici unu folosu pentru societate, a studiá d'acumu in ainte spum'a din césecele d-loru; póte ca astu-felu voru face celu pucinu ceva pentru lume. (Natur'a.)

— Unu remediu in contra musicaturei sierpiloru. Unu D. G. Kendal dela Tacsas in America, patri'a sierpiloru celoru mai otraviti (sierpele crotale) dice ca a avutu ocasiune a viadeca unu omu musicatu d' unu sierpe crotale (acarui musicatura este totu de un'a mortale in pucine óre) prin spiritu de córnelu cerbiloru (spiritus cornu cervi), adeca puindu pe rana cârpe moiata in acestu spiritu, schimbandu acésta fermentatiune din 5 minute in 5 minute si totu d'o data danda patimasiului cate 30 picaturi din acestu spiritu intr'o céscá de rachiú tare (Whiski). Desi la noi nu esista sierpi asiá otraviti, totusi se intempla ver'a cate odata musicaturi de sierpi séu insecte otravite si in acestu casu spiritulu de cornu de cerbu (séu si spirtulu de tieperigu), e fórte folositoru. (Natur'a.)

Margaritare. Tienete strinsu de adeveru; dar' candu spuni adeverulu spune-lu in unu modu dulce si placutu. Adeverulu este o icóna, modulu in care-lu spuni suntu ramele, cari infrumsetiéza icón'a. Fórte frumosu vorbesce Platone candu dice: „nimicu este mai dulce decatu a spune si a audí adeverulu, si nimicu mai placutu decatu a-ti petrece cu celu dreptu, care asculta fora d'a avé de cugetu se-ti strice, si care vorbesce fora d'a avé de cugetu se te in-siele.“

— Déca vrei se te feresci de neplaceri, alunga din aretulu teu pe clevetitori si pe portatorii de minciuni, pentruca acestia arunca in sufletulu teu schinte'i'a banuelii (suspiuni) si adeseori prin o minciuna o acitia pana la inversiunare. Cá se te feresci de neplaceri nu te ingrigí, ca ce facu, ce lucra altii, nu ispití dupa slabitiuniile si gresielile amiciloru tei, nice dupa parerile ómeniloru despre tine, pentruca prin acést'a aduni numai spudia, care va dá focu la fericirea casei tale.

— Pe ómenii buni si nobili i insieli mai usioru, pentru ca ei si pe alii i judeca dupa sine.

— Omulu nu póte face nici o fapta buna fora d'a fi si elu omu bunu, si éراسi o fapta de nimica n'o póte face de catu éra unu omu de nemica.

— Candu ai se suferi nedreptati, mangae-te cu convingerea, ca celu intru adeveru nefericitu e numai celu ce face nedreptati.

— Fii pe totindenea folositoru, si in totu loculu vei fi a-casa.

— Pe lung'a cale a vietiei, precautiunea se-ti fia anghir'a, ér' detori'a conducatorulu. Calea e lunga, valurile suntu iniselatóre, tint'a e departe!

— Patimile unui súfletu frumosu suntu recorile din Maiu dupa care urméza tempuri calde si placute; ér' patimile unui súfletu uritu si stricatu suntu brumele de tómná dupa cari nu urméza alt'a decatu iérna neplacuta.

— Numai unu ce este mai frumosu si mai bunu pe pamentu de catu feme'i'a si acést'a este mam'a.

Torentele si ómenii.

Cu vuetu si sgomotu torentele trecu,
Si unulu pe altulu cá 'n lupta se 'ntrecu;
Le place misjcare si-a undei latime,
Le place recél'a ce dá prospétime;
Si ómenii astu-felu in síru necurmatu,
Pe calea vietii se scurgu ne'ncetatu;
Ei credu ca au animi, dar' a loru caldura
Cá torentulu rece-i egoismu si ura. A. Donici.

La mormentulu unui doctoru.

Sub asta piétra jace unu doctoru invetiatu;
Cu mórtea lui de mórte pe multi elu a scapatu.

(Rev. Rom.)

Idem.

Nr 339. 1863.

Escriere de Concursu.

La scól'a capitala romana din opidulu Resinari, care dupa aprobatiunile mai inalte se va deschide cu inceputulu anului scolasticu viitoriu 186³/₄, sunt de a se imbracá patru statii de invetiatori, o sta-

tiune de catechetu si alt'a de unu adjunctu. Spre ocuparea acestoru posturi se deschide prin acést'a concursu.

Salariile anuale sunt:

- a) pentru cele patru statiuni de invetiatori cate 350 fiorini v. a. la fia-care, 16 fior. bani de cortelu si 16 fi. 80 cr. relutu de lemne. Celu mai capace dintre docinti va fi totu odata directoru alu institutului si va primí, afara de salariulu acum arafatu, inca o remuneratiune annuala de 100 fi.;
- b) pentru unu catechetu la scól'a capitala si scól'a feteloru impreunata cu acestu institutu 450 fior. léfa annuala, 16 fior. bani de cortelu si 16 fi 80 cr. relutu de lemne;
- c) pentru adiunctulu de invetiatoriu 150 fi. léfa, 16 fior. bani de cortelu si 16 fior. 80 cr. de lemne.

Tóte aceste salarii se voru platí regulatu din cas'a alodiala a opidului in rate lunare anticipative.

I. Competintii la posturile de invetiatori voru avé a documentá:

1. prin unu atestatu de botezu ca sunt romani de relegea greco-orientala;

2. prin atestate bune, ca au absolvatu celu pucinu gimnasiulu inferioru cum si cursulu pedagogicu prèscrisu;

3. cumca mai sciu bine celu pucinu un'a din cele dóue limbi neromane ale patriei (german'a, magiar'a);

4. daca au mai implinitu undeva ori nu, servitiulu de docinte si cum?

5. cumca au dusu o viétia morala si au avutu purtare politica nepatata.

II. Concurintele la statiunea de catechetu asemenea va avé a-si dovedí calitatile cerute in puntele precedente 1 si 2., unde vine a se adaoage si absolvarea cursului teologicu, 4. si 5. — Catechetulu acést'a va avé se fia liberu de tóte alte ocupatiuni si oblegatiuni parochiale, prin urmare fara de parochia.

III. Concurintele la statiunea de adjunctu va avé a dovedí calitatile recerute in puntele 1. si 5., cum si ca au finitu cu succesu bunu atate studii, catu se póta pe deplinu coresponde chiamarei sale de adjunctu invetiatorescu, de sine se intielege, ca si cursulu pedagogicu.

Competintii la oricare din aceste 6 statiuni, au a-si tramite cererile loru provediute cu tóte dovedile despre cele amintite, la oficiulu subsemnatu (post'a din urma Sibiiu) celu multu pana in 1. Augustu n. 1863, cá actulu alegeriloru se se póta inaintá de timpuríu la locurile mai inalte spre intarire. Concurintii la statiunile de docinti, carii se sciu deplinu apti pentru purtarea oficiului de directoru, au a-si esprimá in cerere si acésta dorintia a loru, cá dupa alegerea celoru 4 docinti se se póta face indata si alegerea de directoru, in speranti'a incuviintiarrii mai inalte.

Resinari, 6. Iuniu 1863.

Oficiulu opidanu.

Din „Amiculu Scólei“ se mai afla inca esemplare complete si din anulu 1862, cum si din anulu acést'a dela inceputu pentru datorii d'a se aboná la acél'asi.